

Szakmai sikereiben gazdag erdészpálya

*„Szemközt a bokros oldalon
hetekig szólt a hangos ének:
falusi leányok s legények
dalolva ástak gödröket
sokezer fenyő-csemetének.”*

/Áprily Lajos: Biztatás fiatal fenyőknek.
1965./

1885-ben az *Erdészeti Lapok* négy számában, 89 oldal terjedelemben *A görgényi kincstári erdők gazdasági viszonyainak leírása* címmel, jelentős erdészeti monográfia került a nyilvánosság elé. Szerzője, *Pausinger József* (Frankenburg, Ausztria, 1829-1894, Görgényszentimre) már akkor ismert szakíró volt, több mint három évtizedes erdészeti gyakorlattal rendelkezett, aki a szakma talán valamennyi területén sikerrel tevékenykedett.

Pausinger életéből nem hiányoztak a romantikus elemek sem. Tizenkilenc évesen, 1848-ban, erdőakadémiai hallgató korában részt vett a bécsi forradalomban. Ezért csak megszakítással folytathatta a mariabrunni erdőakadémiát. 1852-ben Innsbruckban letette az erdészeti államvizsgát, majd 1856-ban Magyarországra jött. 1870-ben Kolozsvárt találjuk, hol erdőrendezővé és erdőmérnökké nevezték ki.

Pausinger József életében jelentős esztendő volt az 1871. év. Ekkor a kormánytól utasítást kapott az *óriástutajozás* megszervezésére. Erről később az erdészettudomány is megemlékezett: *Szécsi Zsigmond* erdőakadémiai tanár *Az erdőhasználatlan kézikönyve* (2. kiadás 1894-ben jelent meg) c., kivételes értékű munkájában ugyanis feljegyezte: „Görgényben egy óriástutajba, melynek hosszúsága 450-500 méter, 400-650 tömörköbméter fenyőfa van kötve, és pedig 32-36 talpban [...]” /479./.

Az óriástutajozás a korszak kiemelkedő erdésztechnikai jelensége volt. *Bedő Albert* alapvető munkájában is, az „Erdő-őr vagy Az erdészet alapvonalai kérdésekben és feleletekben”-ben, részletes ismertetést olvashatunk erről. Megvalósításához a Görgény-völgyben jelentős építkezéseket kellett végrehajtani. Többek között a Fancsal- és Székely-patakon duzzasztó gátak építésére, a mellékvölgyeknek tutajozásra való előkészítésére került sor. Továbbá, mivel ez a lazán, egymáshoz csak gúzzsal (nem pedig hevederrel és gúzzsal), mozgón összekötött talpakkal való tutajozás Erdélyben ismeretlen volt, ezért az óriástutajozás „valódi hazájából”, a Fekete-erdőből bádeni munkásokat kellett hozni. A helyi havasi nép azonban viszonylag rövid idő alatt elsajátította tőlük a tutajozásnak ezt a módját - gyakorlatot szereztek a vízi építkezések kivitelezésében

is -, miáltal lehetővé vált, hogy a „költészes” németországi munkások döntő többségükben pár év elmúltával hazautazhassanak. (Néhány itt maradt család utódai ma csak nevükkel árulják el egykori híres tutajos őseikhez való tartozásukat.)

Pausinger idézett dolgozatából megtudhatjuk azt is, hogy 1873 és 1885 között, azaz 13 év alatt, a *Görgény vizén óriástutajban* 700 tutajt szállítottak le, 13 000 000 köbláb - akkor ez volt a térfogat használatos mértékegysége -, vagyis 410 000 m³ tartalommal.

Pausingernek az *Erdészeti Lapok* 1894. évi számában megjelent nekrológia szakmai tevékenységének más területéről is tájékoztat. „Görgényben a világhírré szert tett vadászatok rendezésével s nagyobb kiterjedésű tölgyerdősítésekkel szerzett magának érdemeket”, olvashatjuk a Görgényszentimrén 1882-től tevékenykedő *mocsári erdőgondnok* pályafutásának jellemzését.

Szakkikkeiben olyan tanácsokat adott, melyek időtállóan bizonyultak. Nekrológja ezek közül említésre méltónak az alábbiakat találta: „a lucz soha se újítassék fel sűrűen, s okvetlenül elegyítessék vagy jegenyével vagy e mellett még bükkal is; a sűrű vetés egyáltalán kerültesék; a jegenye fenyő felújítása fokozatos vágás útján, természetes úton történjék stb.”

Visszatérve Pausinger idézett monográfiájára, annak erdészettörténeti jelentőségét néhány adatának kiragadásával is megpróbáljuk érzékeltetni:

- 1734-ben az egész görgényi uradalomról egy latin *határleírás* készült. A határ főbb pontjait csillagászati felmérés alapján határozták meg. Pausinger életében ez a leírás még létezett, és segítségével a birtok határát pontosan meg lehetett állapítani.

- A XIX. sz. elején Pausinger szerint a görgényi tölgyesekben még élt *bövény*.

1823-ban a görgényi kincstári erdőuradalom területét *felmérték*. Az összterület 106 446,87 kat.hold, azaz 10,64 négyzetmérföld volt, ami megfelel 61 206,95 hektárnak. Ebből az erdősült terület 94 664,75 kat.hold volt. 1885-ig irtások és az úrbéri birtokszabályozás következtében az uradalom területe 45 406,66 hektárra csökkent.

Zárjuk rövid emlékezésünket Pausinger József, egykori központi erdőrendező, vadászmaster és erdőgondnok őszinte, az *erdésszállás nehézségeiről és szépségeiről* írt lírai hangvételű soraival:

„Ha fáradságos is ez az élet, megvan az a szép s jó oldala mégis, hogy erősíti a testet és a szellemet, önbizalmat önt a férfiba s különös módon kiképzti a tájékozásra való képességet. S ezért a ki egyszer ezzel az élettel megismerkedett, tavaszkor, midőn az erdő szép zöld, új ruháját ismét felölti, megint csak visszavágyik a pompás, a titokteljes - őserdőbe! [...]"